

Авторефер

П21 ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПАУК Маріанна Іванівна

УДК: УДК: 330.322.3: 379.85:477.8

**УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ТУРИСТИЧНО-
РЕКРЕАЦІЙНОМУ КОМПЛЕКСІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2015

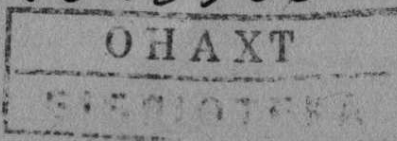
Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Міжнародному університеті бізнесу і права

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
СТЕГНЕЙ Маріанна Іванівна,
Мукачівський державний університет Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри обліку та фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ІРТИЩЕВА Інна Олександрівна,
Одеська національна академія харчових технологій Міністерства освіти і науки України, професор кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки.

v018506

доктор економічних наук, доцент
СТРОЙКО Тетяні Володимирівна,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри міжнародної економіки

Захист відбудеться «19» лютого 2015 р. о 16.00 годині на засіданні
88.05. Одеської національної академії
Одеса, вул. Канатна, 112.

Одеської національної академії
д. Канатна, 112.

ОНАХТ Автореф
Управління інвестиції

v018506

Г. Багагов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі це надзвичайно важливий напрямок функціонування економіки. Від ефективності і динамізму інвестиційних процесів залежать умови виходу підприємств туристично-рекреаційного комплексу з економічної кризи яка спіткала Україну в результаті анексії та окупованості частини її територій. В наслідок економічного ефекту мультиплікації, залучення інвестицій сприятиме не лише розвитку туристично-рекреаційного комплексу, але і зростанню соціально-економічних показників, стимулюватиме впровадженню новітніх технологій, зростанню продуктивності праці та в цілому підвищенню життєвого рівня населення.

Ефективний розвиток інвестиційних процесів є одним із показників інтегрованості України у світове господарство. Тому одним з першочергових завдань на сучасному етапі розвитку країни є формування ефективної інвестиційної політики, та формування сприятливого інвестиційного клімату, відповідно до перспектив структурної трансформації економіки на засадах довгострокової стратегії сталого розвитку держави.

Для дослідження різних аспектів управління інвестиційними процесами важливе теоретичне і методичне значення мають праці таких науковців: Борщевського В.В., Бланк І.А., Ващук О.А., Вербицької Г.Л., Гейця В.М., Герасимчук З.В., Гринів Л.С., Данилишина Б.М., Даций О.І., Драган І.В., Іртищевої І.О., Корецького М.Х., Навроцької Н.А., Кремень, О.І., Стегней М.І., Стройко Т.В., Топіхи В.І., Шубравської О.В. та ін.

У цих роботах висвітлено проблематику залучення інвестицій, досліджено аналіз інвестиційних проектів та питання ефективної інвестиційної діяльності, проаналізовано використання світового досвіду залучення інвестицій в різних галузях діяльності. Проте залишаються не достатньо висвітленими питання управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі на регіональному рівні, удосконалення методів управління інвестиційними процесами, та розвиток інвестиційно-інноваційної стратегії туристично-рекреаційного комплексу.

Актуальність вищезазначених проблем зумовила вибір теми дисертаційного дослідження, визначила мету, завдання, структуру і зміст дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретично-методичні положення й висновки дослідження одержані відповідно до наукових тем, які виконувались у Приватному вищому навчальному закладі Міжнародний університет бізнесу і права: «Проблеми та перспективи мережевої модернізації регіонального економічного профілю» (номер державної реєстрації 0114U002600) і «Теоретико-методологічні засади постіндустріальної трансформації регіональної економіки» (номер державної реєстрації 0114U002599) де автором запропоновано методичні підходи щодо дослідження регіонального розвитку інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі, і запропоновано практичні рекомендації з

удосконалення методів регіонального управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретично-методичних засад і розробка практичних рекомендацій з удосконалення методичних підходів управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області.

Реалізація мети дослідження обумовила постановку та вирішення наступних завдань:

- визначити сутність, форми, методи та функції інвестицій туристично-рекреаційного комплексу як об'єктивної передумови забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності регіональних систем в контексті глобалізації;

- запропонувати завдання місцевим та регіональним державно-приватним органам влади у сфері залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс;

- удосконалити концептуальні підходи дослідження позитивних аспектів впливу інвестицій на регіональний розвиток;

- обґрунтувати методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону;

- здійснити ретроспективний аналіз інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області;

- провести діагностику сучасних аспектів інвестиційного потенціалу туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області та визначити проблеми його реалізації;

- запропонувати стратегічні напрямки інвестиційно-інноваційного розвитку туристично-рекреаційного комплексу на регіональному рівні;

- розробити рекомендації щодо запровадження регіональних туристично-інформаційних центрів, основною метою яких є підтримка розвитку та моніторингу туристично-рекреаційного комплексу регіону з метою підвищення його інвестиційної привабливості;

- запропонувати практичні рекомендації підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційному секторі Закарпатської області.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області.

Предметом дослідження є науково-методичні та практичні засади розвитку та стимулювання інвестицій в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області.

Методи дослідження. Методичним підґрунтям дисертаційної роботи є наукові положення фундаментальних і прикладних досліджень у галузі економічної теорії, регіональної економіки, інвестиційного менеджменту, туристичної індустрії, праці вітчизняних і зарубіжних учених, в яких наведені фундаментальні теорії розвитку інвестиційних процесів та туристично-рекреаційного комплексу. У процесі проведення дослідження використовувалися такі методи: діалектичний метод пізнання, абстрактно-логічний та метод системного аналізу – для визначення сутності інвестиційного

процесу, обґрунтування його впливу на соціально-економічний розвиток регіону, вивчення підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону; економіко-статистичний – для економічної діагностики складових інвестиційного процесу в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області; системно-структурний аналіз – для дослідження регіональних інвестиційних процесів; монографічний – для вивчення і систематизації вітчизняного і зарубіжного досвіду в управлінні інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі; порівняльний аналіз – для зіставлення показників розвитку інвестиційних процесів в Закарпатській області з показниками по Україні. Наочне відображення динаміки показників розвитку об'єкта дослідження здійснювалось з використанням графічного та картографічного методів. Для проведення комплексного аналізу, визначеного метою та завданням роботи, застосовувались методи комп'ютерної обробки, аналізу та відображення інформації за допомогою програм Microsoft Excel та Microsoft Access, Adobe Illustrator 10.0.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України з питань функціонування туристично-рекреаційного комплексу, матеріали Всесвітньої туристичної організації, матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Закарпатській області, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, а також монографії та науково-аналітичні статті у періодичних виданнях провідних науковців-економістів які займаються даною проблемою в світі і безпосередньо в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій з удосконалення методів управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області. Результати дисертаційної роботи, які відображають наукову новизну, розкривають повноту і зміст дисертації полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано концептуальну модель державно-приватного партнерства щодо покращення інвестиційного клімату туристично-рекреаційного комплексу регіону, за допомогою ефективного співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, задля досягнення суттєвих зрушень в управлінні інвестиційними процесами в регіоні.

удосконалено:

- концептуальні підходи дослідження розвитку інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі, з визначенням базових функцій інвестицій, а саме: економічної, соціальної та екологічної, які є в основі сталого розвитку, забезпечуючи вирішення економічних та соціально-екологічних проблем регіону;

- класифікацію взаємодіючих факторів формування інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону, шляхом поєднання в єдиний комплекс рівня соціального та економічного розвитку, інституціональних, екологічних та ментальних факторів, природних ресурсів

трудові ресурси, бізнес-сегмент, інноваційний потенціал, місткість ринку, інфраструктуру, географічне розташування, що надасть змогу здійснити аналіз стану інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону;

- механізм залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс через регіональний туристично-інформаційний центр, який є ключовим елементом туристично-рекреаційної інфраструктури регіону, що сприяє інформаційному забезпеченню туристів і суб'єктів туристично-рекреаційного бізнесу; покращує якість туристично-рекреаційних послуг регіону; здійснює планування, організацію, мотивування, моніторинг, контролінг і регулювання туристичних, інформаційних та фінансових потоків; представлення інтересів членів організації на виставках як в Україні, так і за кордоном, що в цілому покращує інвестиційний клімат регіону.

набули подальшого розвитку:

- визначення тенденцій та закономірностей розвитку інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області, які враховують гео економічне та геополітичне розташування, багатий природно-ресурсний потенціал, що забезпечує можливість побудови прогнозів, інвестиційних пропозицій та проектів розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону;

- теоретико-методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону шляхом групування основних факторів впливу на жорсткі (природні ресурси, трудові ресурси, інноваційний потенціал, географічне розташування, споживчий сегмент, бізнес-сегмент, інфраструктура) і м'які (діловий клімат, правила та процедури, відкритість влади, діловий оптимізм, успішний досвід), що забезпечують оцінку комплексної їх дії та міри впливу на прийняття рішень інвестора.

- концептуальні підходи дослідження впливу інвестицій на регіональний розвиток, що враховує економічні, соціальні, екологічні, політичні, технологічні, правові, культурні, наукові, технічні аспекти, що дозволить здійснити структурну модернізацію економіки регіону, сприятиме її переорієнтації на зростання доданої вартості сфери послуг на основі ефективного використання наявного на регіональному рівні ресурсного потенціалу;

- рекомендації щодо ефективного залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс, які повинні здійснюватися в контексті реалізації туристично-рекреаційної політики держави, оптимізації системи управління туристично-рекреаційним комплексом; забезпечення оптимального середовища сталого розвитку туристично-рекреаційного комплексу; інноваційного підходу до управління конкурентоспроможністю регіонального та національного туристично-рекреаційного продукту; просвітницької діяльності та науково-освітнього забезпечення сталого розвитку туристично-рекреаційного комплексу; формування туристично-рекреаційного іміджу регіону.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування сформульованих висновків і рекомендацій для вирішення питань

управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі. Результати проведеного аналізу та визначення тенденцій розвитку інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі дають можливість сформулювати комплексні програми сталого розвитку регіону.

Результати дисертаційного дослідження використовуються в методологічному забезпеченні навчального процесу Міжнародного університету бізнесу і права при викладанні дисциплін «Інвестиційний менеджмент», «Міжнародний менеджмент» та «Міжнародна інвестиційна діяльність» (довідка №3 від 02.09.2014 р.). Пропозиції дисертанта щодо удосконалення методів управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі використовуються у практичній діяльності: Пузняківської сільської ради (довідка № 12 від 23.10.2014 р.); Мукачівської районної державної адміністрації (довідка № 8 від 12.19.2014 р.); Головно управління статистики у Закарпатській області (довідка № 34 від 01.04.2014 р.). Результати дослідження впроваджені в господарську практику ДП Лікувального спортивно-оздоровчого комплексу «Латориця» (довідка № 15 від 14.11.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною працею, в якій викладено авторські розробки щодо управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі. Усі висновки і результати, у тому числі й ті, що містять наукову новизну, сформовані здобувачем особисто і знайшли своє відображення в одноосібних наукових працях. Із наукових праць, які опубліковані у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ідеї які належать особисто автору.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження апробовано на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку» (м. Миколаїв, 18 квітня 2014 р.), «Развитие экономической составляющей трансграничного сотрудничества» (г.Бреет, 2014 р.), «Ефективне управління економікою: процеси, явища, ризики» (м. Черкаси, 13-14 червня 2014 р.), «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (м. Донецьк, 13-14 червня 2014 р.), «Актуальні питання фінансово-економічного розвитку держави та регіонів» (м. Київ, 20-21 червня 2014 р.), «Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток міжнародних економічних відносин» (м. Львів, 4-5 липня 2014 р.), «Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення» (м. Дніпропетровськ, 11-12 липня 2014 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 4,5 друк. арк., з яких особисто автору належать 3,9 друк. арк. з них 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття – в інших виданнях, 1 публікація у закордонному виданні, 7 – у матеріалах наукових конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації викладено на 186 сторінках комп'ютерного тексту. Дисертація містить 13 таблиць, 26 рисунків, з них 6 займають усю площу сторінки. Список

використаних джерел налічує 161 найменування і розміщений на 16 стор., 7 додатків на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методичні засади інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі» обґрунтовано сутність, форми та методи інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі; досліджено теоретичні основи інвестиційних процесів як об'єктивної передумови забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності регіональних систем; систематизовано методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону.

На сучасному етапі становлення вітчизняної економіки від ефективності інвестиційних процесів залежать стан національного виробництва, рівень технологічного розвитку, структурна перебудова народного господарства. Інвестиції – найбільш затребувана форма капіталовкладень, що дозволяють не тільки реалізувати великі регіональні проекти, а й залучити на свою територію новітні технології виробництва та маркетингу.

Вплив інвестиційних процесів на регіональний розвиток важко переоцінити, відслідковуються позитивні тенденції в розвитку економічної, соціальної, екологічної, політичної технологічної, правової, культурної, наукової та технічної складових регіонального розвитку. Від ефективності інвестиційних процесів залежить вдосконалення виробництва, підвищення конкурентоспроможності, створення додаткових робочих місць, збільшення надходжень платежів до бюджету, що в кінцевому підсумку сприяє покращенню соціально-економічному становищу регіонів та держави в цілому.

Вивчення та аналіз сукупності взаємодіючих факторів формування інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу (рис. 1.) дасть змогу здійснити аналіз стану інвестиційної привабливості даного комплексу в регіоні, що дозволить максимізувати соціально-економічний ефект функціонування економіки регіону та країни в цілому.

Інвестиційну політику туристично-рекреаційного комплексу, перш за все, потрібно розглядати як систему соціально-економічних відносин які вирішують низку завдань, серед яких - створення сприятливого інвестиційного клімату туристично-рекреаційного комплексу, формування фінансової бази, державне регулювання інвестиційної діяльності підприємств туристично-рекреаційного комплексу. Виконання зазначених завдань дозволить досягти позитивного соціально-економічного ефекту розвитку туристично-рекреаційного комплексу за обмежених фінансових ресурсів.

Вплив туристично-рекреаційного комплексу, у світі важко недооцінити, оскільки саме він робить великий внесок у зміцнення контактів і встановлення добрих відносин між країнами, поліпшення порозуміння між народами, виступає чинником зміцнення авторитету держави на міжнародній арені, вироблення її ідентичності та іміджу, формує національну гідність, удосконалює особистість та суспільство, стимулює розвиток світової торгівлі,

гуманітарних сфер, міжнародного співробітництва, відродження культурної спадщини та традицій, залучає інвестиції, розвиває інфраструктуру, сільське господарство тощо. Саме тому, розроблення механізму обґрунтування та прийняття управлінських рішень з питань регіонального розвитку туристично-рекреаційного комплексу шляхом удосконалення форм та методів координування напрямів іноземного інвестування є особливо актуальними для нашої країни в умовах виходу з кризи.

Рис. 1. Основні фактори формування інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону*

* Джерело: авторська розробка

Залучення і ефективне використання інвестицій в туристично-рекреаційному комплексі регіону, повинно бути запорукою його сталого розвитку.

У другому розділі «Аналіз сучасного стану інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області» здійснено ретроспективний аналіз інвестиційних процесів в Закарпатській області; проведено дослідження інвестиційний потенціал та перспективи розвитку туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області; здійснено оцінку інвестиційних проектів туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області.

За показниками здійснення інвестицій в соціальні та економічні об'єкти може оцінюватись загальна ефективність адміністративно-господарської

діяльності регіону. Разом з тим рівень інвестицій залежить більше не від заходів щодо їх залучення, а від сприятливих умов для діяльності суб'єктів господарювання регіону та від наявного попиту на вироблену продукцію.

Дослідження сучасного стану інвестиційних процесів в Закарпатській області показало, що обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку регіону за 2001-2013 рр., значно змінився. Загальна кількість прямих іноземних інвестицій в 2013 році склала 406,4 млн. дол. США, що майже в 4 рази більше порівняно з 2001 роком. Цей фактор свідчить про значну інвестиційну привабливість підприємств Закарпатської області. Основними країнами-інвесторами є Австрія, частка якої в загальній структурі інвестицій складає 17,4% (43,5 млн. дол. США), Німеччина – 16,5% (41,3 млн. дол. США), Польща – 15,7% (39,3 млн. дол. США) та Угорщина – 12,1% (30,3 млн. дол. США).

Встановлено, що в загальній структурі іноземних інвестицій за видами економічної діяльності найбільшу питому вагу займають інвестиції в промисловість (добувна, переробна промисловість) – 74,34% їх загального обсягу, в порівнянні з якою всі останні види економічної діяльності в структурі є незначними: транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,43%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 5,81%, тимчасове розмішування й організація харчування – 4,26%, операції з нерухомим майном – 3,99%, сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 1,21%.

Важливим завданням сфери інвестування є забезпечення економічної оцінки майбутніх результатів, тобто передбачення розвитку явищ і процесів на майбутні періоди. Це дає змогу приймати ефективні рішення в умовах невизначеності. При складанні прогнозів для показників інвестиційної сфери важливим є забезпечення їх верифікації, тобто точності та обґрунтованості. Якість прогнозу нами оцінено за допомогою сукупності критеріїв ретроспективного аналізу (ex-post прогноз).

Таблиця 1

Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області,
тис. дол. США*

Рік	2001	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяг прямих іноземних інвестицій	92192,1	261287,3	295030,2	345328,7	356377,1	363702,2
Рік	2011	2012	2013	2014**	2015**	
Обсяг прямих іноземних інвестицій	364353,5	348467,0	406361,8	453896,6	478988	

* Джерело: Розроблено і побудовано автором з використанням [Статистичний збірник «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності». Ужгород 2014. – 100 с.]

** Прогнозні значення

За ретроспекцію врахуємо період 2001-2012. За допомогою різних поліномів представимо закономірність зміни прямих іноземних інвестицій за

цей період і визначимо на основі побудованих поліномів оціночні прогнозні значення на 2013 рік.

Порахувавши відхилення фактичних за 2013 рік показників із розрахунковими оціночними значеннями, визначимо найточніший спосіб побудови прогнозу, яким і скористаємося для передбачення показника прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області на кінець 2014 та 2015 років (табл. 1. і 2.).

Таблиця 2

Розрахункові значення обсягів прямих іноземних інвестицій*

Закономірність зміни обсягу прямих іноземних інвестицій	R^2	Оціночне прогнозне значення на 2013 рік Y_i	Відхилення $e_i = y_i - Y_i$
$y = 4E-102e^{0,1225x}$	0,8248	520993,7	-114631,9
$y = 25092x - 5E+07$	0,8756	428804,2	-22442,4
$y = 5E+07 \ln(x) - 4E+08$	0,8762	428804,2	-22442,4
$y = -2322,8x^2 + 9E+06x - 9E+09$	0,9769	360000,0	46361,8
$y = -498,96x^3 + 3E+06x^2 - 6E+09x + 4E+12$	0,9964	305000,0	101361,8

* Джерело: Розраховано автором

Проведений ретроспективний аналіз обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області дав можливість спрогнозувати їх значення на 2014 та 2015 рік із забезпеченням верифікації отриманих даних.

Таким чином, обґрунтоване очікуване значення обсягів прямих іноземних інвестицій на кінець 2014 року становить 453896,6 тис. дол. США, а на кінець 2015 року становить 478988 тис. дол. США. Динаміку та прогнозні значення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області зображено на рисунку 2.

Туристичний бізнес можна справедливо вважати бізнесом ХХІ століття, тому що він є одним з найбільш динамічних і прибуткових серед усіх галузей світового господарства. За даними статистики Всесвітньої організації туризму, на туризм припадає 10% валового світового продукту, 7% загального обсягу інвестицій, 5% усіх податкових надходжень. Туристична діяльність безпосередньо впливає на близько 40 галузей економіки і 10-15% працездатного населення будь-якої країни: це ціла галузь, яка об'єднує навколо себе багато супутніх галузей, таких як пасажирські перевезення (авіа, авто та морські), сфера побутових послуг (готелі, ресторани, пральні, розважальні заклади тощо), сувеніри та багато інших.

Забезпеченість регіону ресурсами розглядається як один з основних чинників досягнення конкурентних переваг. В структурі туристично-рекреаційного комплексу України, Закарпатська область має ряд переваг, оскільки це єдина область яка межує з чотирма державами Карпатського Єврорегіону. Саме вигідне гео економічне та геополітичне розташування, багатий природно-ресурсний потенціал, самобутня культура багатонаціональних народів краю сприяє збільшенню туристичних потоків із ближнього зарубіжжя. За 2000-2013 роки кількість осіб в спеціалізованих

засобах розміщення збільшилась на 30%, з 55,9 тис. осіб. в 2000 р. до 73 тис. осіб. в 2013 р.

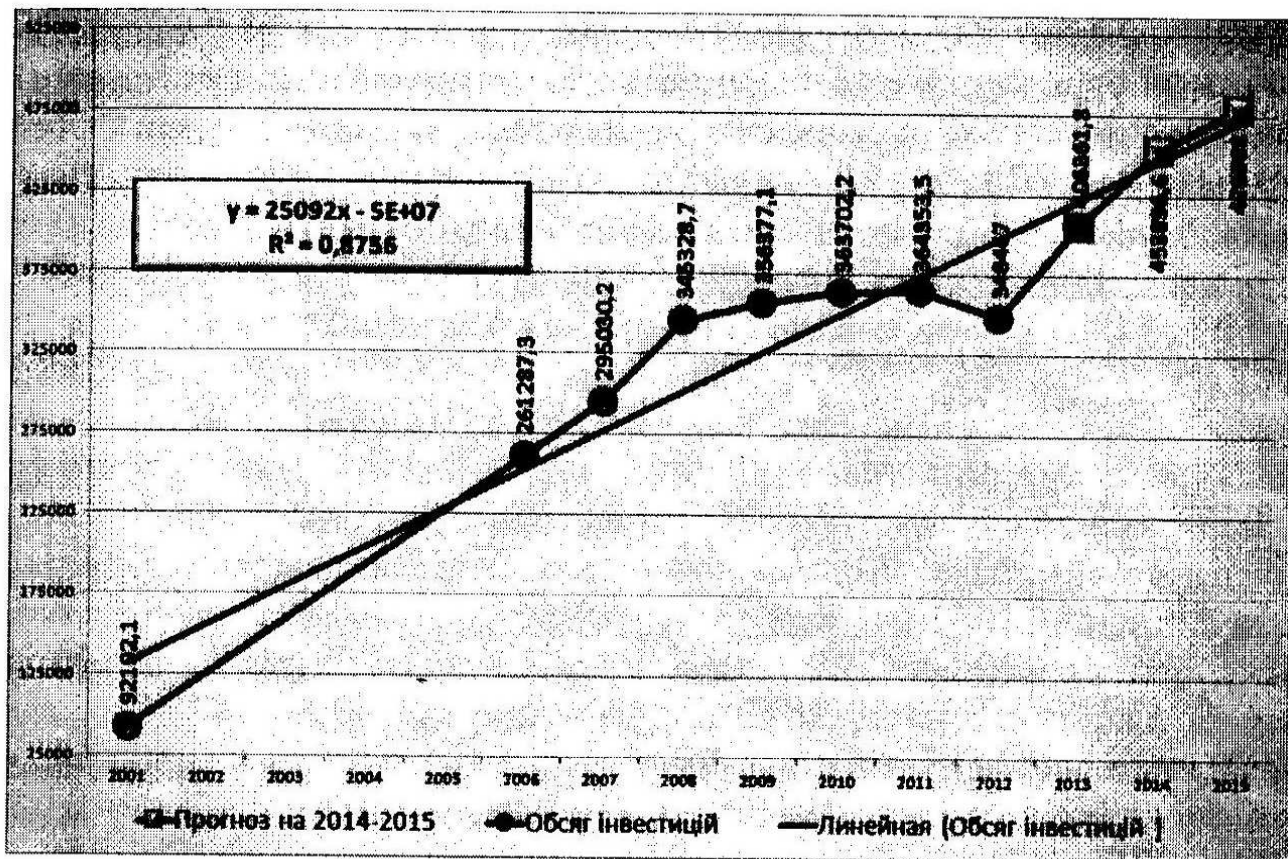

Рис. 2. Динаміка та прогнозні значення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області, тис. дол. США*

* Джерело: Розроблено і побудовано автором

Вигідне географічне розташування Закарпатської області зумовлює необхідність формування сучасної ефективної курортно-рекреаційної економіки як важливої підсистеми регіональної економіки на базі оптимізації організаційно-економічного механізму функціонування санаторно-курортних комплексів і гармонізації інтересів всіх його учасників. Тому стратегічним завданням має стати розвиток туристично-рекреаційного комплексу регіону, як високоприбуткової сфери, яка сприятиме залученню інвестиційних ресурсів та розширенню їх обсягів, створення відповідної інфраструктури туристично-рекреаційних зон в відповідності міжнародним стандартам, максимізацію прибутків від інвестиційної діяльності та мінімізацію інвестиційних ризиків.

У третьому розділі «Удосконалення системи управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області» обґрунтовано організаційно-економічний механізм взаємодії державно-приватних органів влади, шляхом поєднання завдань у сфері залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс регіону; вдосконалено механізм залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс через регіональний туристично-інформаційний центр; запропоновані рекомендації щодо ефективного залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс Закарпатської області.

Створення високоякісного туристично-рекреаційного продукту та формування конкурентоспроможної на внутрішньому й світовому ринках індустрії туристичних і рекреаційних послуг за рахунок ефективного використання туристичного та рекреаційного потенціалу, дозволить забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій, реалізацію її соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги в регіоні. Ефективна співпраця бізнесу, влади та громадських організацій, спрямована на розвиток туристично-рекреаційного сектору, зміцнить туристичний образ Закарпатської області в усьому світі.

Дослідження показали, що для створення умов росту конкурентоспроможності туристично-рекреаційного бізнесу, підвищення ефективності його діяльності, необхідне розширення мережі туристично-інформаційних центрів в регіонах. Основними завданнями яких є: інформаційне забезпечення туристів і суб'єктів туристично-рекреаційного бізнесу; покращується якість туристичної продукції та якість туристично-рекреаційних послуг регіону; проводиться планування, організація, мотивування, моніторинг і контролювання, регулювання туристичних, інформаційних та фінансових потоків; представлення інтересів членів організації на виставках як в Україні, так і за кордоном; покращення інвестиційного клімату регіону (рис. 3).

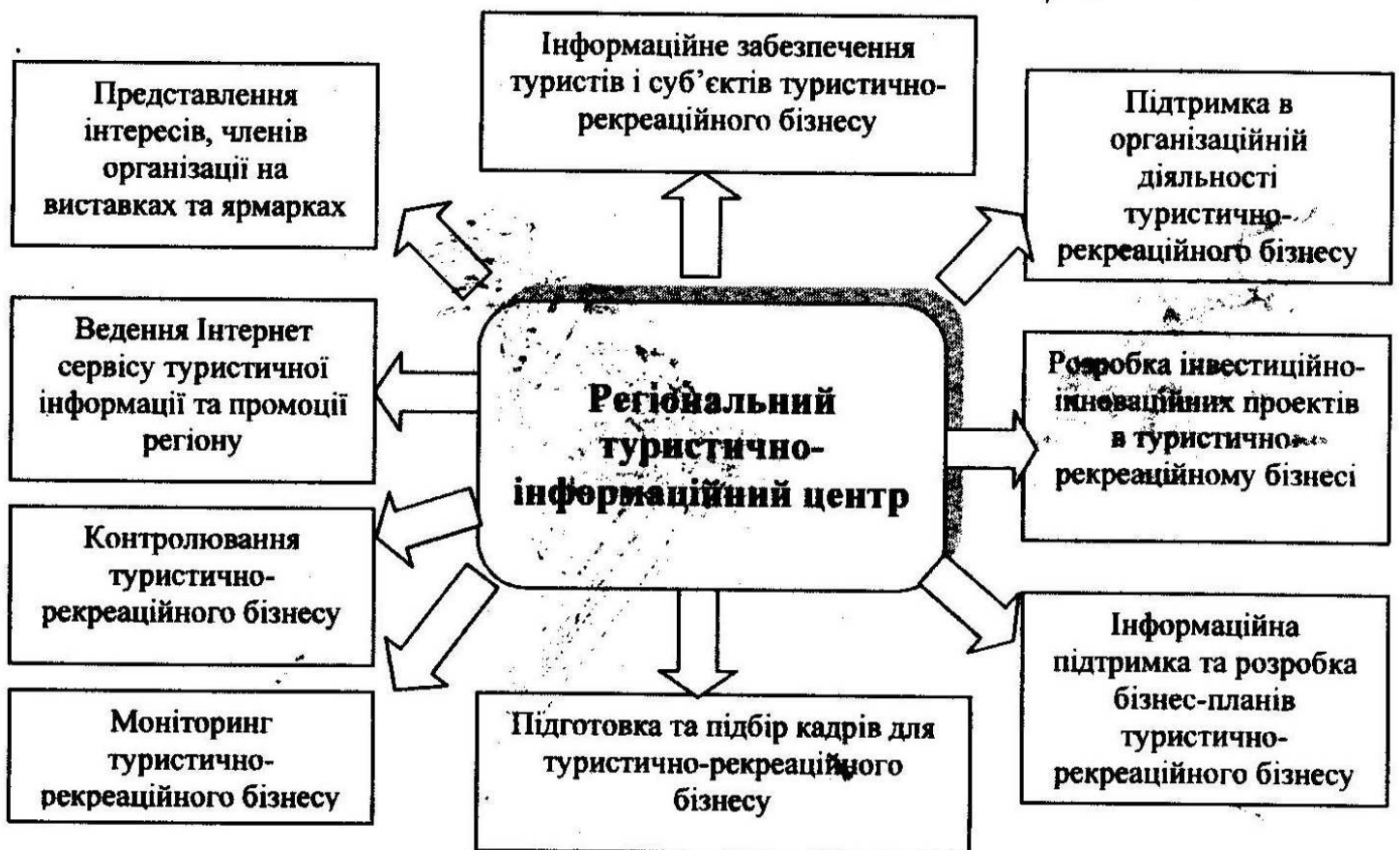

Рис. 3. Основні види діяльності регіонального туристично-інформаційного центру*

*Джерело: авторська розробка

Для ефективного розвитку туристично-рекреаційного комплексу, перед регіональними органами влади в Закарпатській області, стоїть найважливіше завдання – формування комплексної інвестиційно-інноваційної

стратегії регіону, що відповідає сучасним потребам суспільства й економіки, сучасному етапу науково-технічного прогресу і світовим пріоритетам. Інвестиційно-інноваційна стратегія, що базується на принципах використання регіонального потенціалу у сфері науки, техніки й виробництва і враховує сучасні інтернаціональні тенденції розвитку світового співтовариства, особливості сучасного етапу науково-технічного процесу, регіональні інтереси й вимоги національної безпеки, повинна стати основою швидкого інтенсивного зростання туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області.

Важливу роль в покращенні інвестиційного клімату туристично-рекреаційного комплексу регіону відіграє ефективна модель державно-приватного партнерства (рис. 4). Метою державно-приватного партнерства є взаємодія між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства задля досягнення суттєвих зрушень в управлінні інвестиційними процесами регіону.

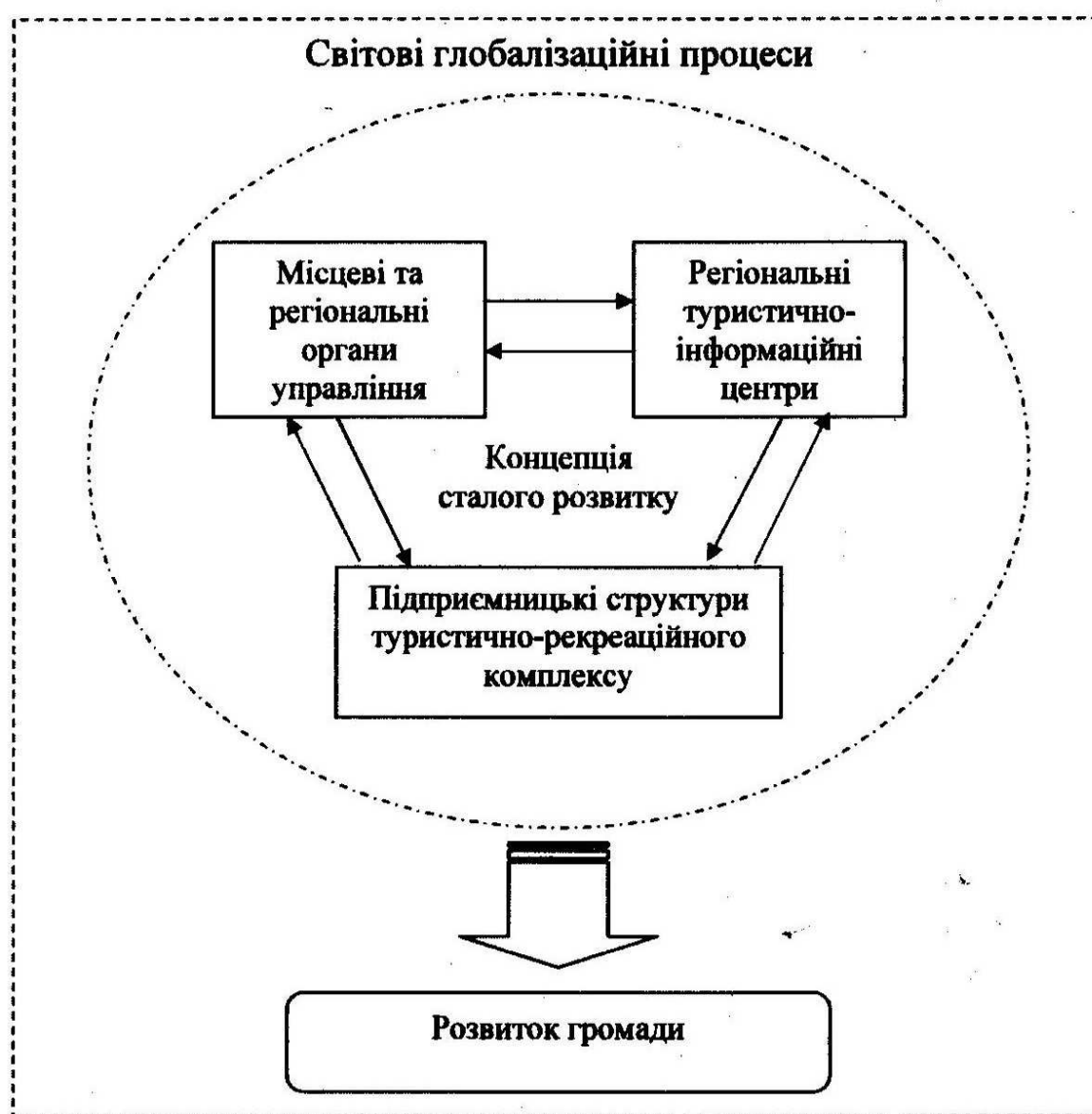

Рис. 4. Концептуальна модель державно-приватного партнерства щодо покращення інвестиційного клімату туристично-рекреаційного комплексу регіону*

* Джерело: Авторська розробка

Всі заходи підвищення інвестування в туристично-рекреаційному секторі Закарпатської області повинні здійснюватися в контексті реалізації туристично-рекреаційної політики держави, оптимізації системи управління туристично-рекреаційною сферою; забезпечення оптимального середовища сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери; інноваційного підходу до управління конкурентоспроможністю регіонального та національного туристично-рекреаційного продукту; просвітницької діяльності та науково-освітнього забезпечення сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери; формування туристично-рекреаційного іміджу регіону.

Дієвим інструментом залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс є задіяння механізмів державно-приватного партнерства (у т.ч. використання потенціалу концесії, оренди, угод про розподіл продукції, створення спільних товариств тощо) має реальні важелі щодо залучення приватних інвестицій у означені сфери регіональної економіки; підвищить рівень соціальної відповідальності бізнесу, створить інституційні гарантії з боку держави щодо безпеки довгострокового приватного інвестування у сферу послуг.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретично-методичне узагальнення і розроблено практичні рекомендації для вирішення актуальної наукової проблеми управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області.

За результатами дослідження сформовано висновки теоретичного, методичного та науково-практичного характеру, а саме:

1. Обґрунтовано теоретичну сутність інвестиційного процесу в туристично-рекреаційному комплексі як сукупності науково обґрунтованих принципів, механізмів і інструментів державного регулювання інвестуванням, що є фундаментальною передумовою перетворень в туристично-рекреаційному комплексі. Найбільш повно сутність інвестиційного процесу в туристично-рекреаційному комплексі розкривається у виконуваних ним базових функціях: економічної, соціальної та екологічної, які є основою Концепції сталого розвитку, що визнана головною ідеологією розвитку земної цивілізації у XXI столітті.

2. Визначено важливість та необхідність систематизації взаємодіючих факторів формування інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону, оскільки їх дослідження і моніторинг є основою для ефективної діагностики рівня інвестиційної привабливості підприємств комплексу. Запропоновано комплексне поєднання багатовекторних типологій факторів формування інвестиційної привабливості комплексу, серед яких: рівень соціального та економічного розвитку, інституціональні, екологічні та ментальні фактори, природні ресурси, трудові ресурси, бізнес-сегмент,

інноваційний потенціал, місткість ринку, інфраструктура, географічне розташування і рівень корупції.

3. Дослідження показали, що ефективно залучення інвестиційних ресурсів в туристично-рекреаційний комплекс не лише збільшує економічний потенціал підприємницького середовища галузі, але і позитивно впливає на регіональний розвиток в цілому. Найбільш суттєвими позитивними аспектами, які отримує громадськість регіону при акумулюванні інвестицій є: економічні, соціальні, екологічні, політичні, технологічні, правові, культурні, наукові та технічні аспекти. Об'єктивні та суб'єктивні чинники розподілу обсягу інвестиційних ресурсів залишаються інструментами впливу на економічне зростання та загалом на поліпшення суспільного добробуту.

4. Узагальнено різноманітні підходи до оцінки інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу, яка є ключовим фактором для зовнішнього інвестора. Оскільки від визначеності подальших дій щодо доцільності інвестування, залежить кінцевий результат який отримає інвестор. Для найбільш повної оцінки, необхідно систематизувати основні фактори впливу на дві групи: жорсткі (природні ресурси, трудові ресурси, інноваційний потенціал, географічне розташування, споживчий сегмент, бізнес-сегмент, інфраструктура) і м'які (діловий клімат, правила та процедури, відкритість влади, діловий оптимізм, успішний досвід).

5. Встановлено, що розвиток іноземного інвестування посідає особливе місце у структурі зовнішньоекономічних пріоритетів розвитку економіки Закарпатської області. Проведений нами аналіз динаміки іноземного інвестування в економіку регіону свідчить про позитивні тенденції в цьому напрямку. Так, в період з 2001 по 2013 рр. обсяги прямих іноземних інвестицій збільшилися майже в 4,5 рази, з 92,1 млн.дол. США до 406,4 млн.дол. США. Найбільшу питому вагу займають інвестиції в промисловість – 74,34%, всі останні види економічної діяльності для іноземного інвестора є менш привабливими.

6. Важливим завданням сфери інвестування є забезпечення економічної оцінки майбутніх результатів. Проведений нами ретроспективний аналіз обсягів іноземних інвестицій надав можливість спрогнозувати їх значення на майбутній період із забезпеченням верифікації отриманих даних. Таким чином, обґрунтоване очікуване значення обсягів прямих іноземних інвестицій на кінець 2014 року становить 453896,6 тис. дол. США, а на кінець 2015 року становить 478988 тис. дол. США.

7. Дослідження показали, що геоекономічне та геополітичне розташування, багатий природно-ресурсний потенціал, наявні інвестиційні пропозиції та проекти розвитку туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області, створюють привабливий для інвестора імідж регіону. Динаміка розвитку туристично-рекреаційного комплексу області демонструє позитивну тенденцію до збільшення, так в 2013 р. кількість відпочиваючих в порівнянні з 2000 р. збільшилась на 17,1 тис. осіб, що свідчить про збільшення попиту на туристично-рекреаційні послуги області.

8. Доведено, що відсутність комплексного підходу до управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі призводить до неефективного використання ресурсів, негативних фінансових наслідків діяльності підприємств комплексу, стагнації економіки. За цих умов стає очевидною необхідність пошуку нових підходів до управління інвестиційними процесами на регіональному рівні, оптимізації інвестиційних ресурсів.

9. Розроблено схему поетапного виконання основних концептуальних завдань регіональних органів влади щодо активізації державно-приватного партнерства в залученні інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс регіону. Представлена схема включає в себе чотири основних завдання (підготовка продукту туристично-рекреаційного комплексу для інвестицій, маркетинг територій та цільовий пошук інвесторів, обслуговування інвесторів та пост-інвестиційне супроводження інвесторів) виконання яких дозволить сформулювати якісну регіональну інвестиційну політику.

10. Запропоновано залучати інвестиції в туристично-рекреаційний комплекс через регіональний туристично-інформаційний центр, який є ключовим елементом туристично-рекреаційної інфраструктури регіону. Основними видами діяльності запропонованого туристично-інформаційного центру є: інформаційне забезпечення туристів і суб'єктів туристично-рекреаційного бізнесу; покращення якості туристично-рекреаційних послуг регіону; планування, організація, мотивування, моніторинг, контролювання, і регулювання туристичних, інформаційних та фінансових потоків, що в цілому покращує інвестиційний клімат регіону. Проте, всі регіональні туристично-інформаційні центри в країні, повинні взаємодіяти один з одним, і запроваджувати єдині стандарти своєї діяльності.

11. З метою підвищення інвестування в туристично-рекреаційний комплекс Закарпатської області, нами запропоновані рекомендації які повинні здійснюватись в контексті: реалізації туристично-рекреаційної політики держави, оптимізації системи управління туристично-рекреаційним комплексом (участь у розробленні, вивченні та обговоренні нормативно-правових документів, розроблення проектів, концепцій та передпроектної документації); забезпечення оптимального середовища сталого розвитку туристично-рекреаційного комплексу (інвентаризація та паспортизація туристично-рекреаційних ресурсів, формування регіональної мережі туристично-екскурсійних маршрутів, забезпечення інфраструктурного облаштування); інноваційного підходу до управління конкурентоспроможністю регіонального та національного туристично-рекреаційного продукту (розроблення на конкурсній основі інноваційних та інвестиційних проектів у сфері туризму і діяльності курортів, забезпечення їх промоції); просвітницької діяльності та науково-освітнього забезпечення сталого розвитку туристично-рекреаційного комплексу (здійснення постійного моніторингу внутрішніх та міжнародних туристично-рекреаційних потоків та ринків, їх всебічний аналіз, обмін кращими практиками туристичної діяльності під час проведення науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, Розроблення нових туристсько-екскурсійних програм); формування туристично-

рекреаційного іміджу регіону (популяризація регіонального туристично-рекреаційного продукту на регіональних, загальноукраїнських та міжнародних спеціалізованих заходах, створення мережі туристичних представництв за кордоном, створення мережі туристично-інформаційних сайтів, їх постійне оновлення та підтримка).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Паук М.І. Наукові підходи до комплексної оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання / М.І. Стегней, О.П.Бабій, Е.Г. Бисага, М.І. Паук // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». – 2011. – № 23. – С. 101-106. *Особистий внесок: узагальнено вплив фінансового стану на інвестиційну активність підприємств*
2. Паук М.І. Державне регулювання інвестиційної сфери в період економічних трансформацій / М.І. Стегней, М.І. Паук, І.М. Козик // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки». – 2014. – №3. – С. 200-207. *Особистий внесок: узагальнено фактори інвестиційної сфери в період економічних трансформацій*
3. Паук М.І. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. / М.І. Паук // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки». – 2014. - №6 – С. 257-265.
4. Паук М.І. Шляхи підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційному секторі Закарпатської області / М.І. Паук // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки». – 2014. – №7. – С. 266-274.
5. Паук М.І. Використання світового досвіду залучення інвестицій в туристичний сектор / М.І. Паук // Науковий вісник ХДУ серія «Економічні науки». – 2014. – №6(4). – С. 61-64.
6. Паук М.І. Іноземне інвестування туристично-рекреаційного комплексу регіону: суть, види та методи інвестування / М.І. Паук // Науковий вісник ХДУ серія «Економічні науки». – 2014. – №7(2). – С.50-52.

Статті у виданнях іноземних держав:

7. Паук М.І. Эффективность влияния иностранных инвестиций на социально-экономическое развитие региона / М.И. Паук // Азимут научных исследований: экономика и управление. – 2014. – №3(8). – 2014. – С. 72-76.

Статті в інших виданнях:

8. Паук М.І. Аналіз інвестиційних проектів туристично-рекреаційного сектору Закарпатської області / М.І. Паук // Електронне наукове видання. Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – №1. – С. 118-123.

Матеріали наукових конференцій:

9. Паук М. І. Державне регулювання сталого розвитку / М.І. Стегней, М.І. Паук // Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи

розвитку: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 18 квітня 2014 р. м. Миколаїв. – С. 107-110. *Особистий внесок: узагальнено можливості державного регулювання сталого розвитку*

10. Паук М. І. Особливості державного управління інвестиційною діяльністю / І.М. Козик, М.І. Паук // Развитие экономической составляющей трансграничного сотрудничества: материалы международ. конф. 2014 г. г. Брест. – С. 59-60. *Особистий внесок: досліджено роль держави в інвестиційній діяльності*

11. Паук М.І. Оцінка інвестиційної привабливості Закарпаття / М.І. Паук // Эффективное управление экономикой: процессы, явления, риски: материалы міжнарод. наук.-практ. конф. 13-14 червня 2014 р. м. Черкаси. – С. 195-197.

12. Паук М. І. Об'єктивна необхідність покращення інвестиційного потенціалу регіонів України / М.І. Паук // Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд: Матеріали V міжнародної наук.-практ. конф. 13-14 червня 2014 р. м. Донецьк. – С. 111-113.

13. Паук М. І. Розвиток зеленого туризму в Закарпатській області / М.І. Паук // Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 11-12 липня 2014 р. м. Дніпропетровськ. – С. 107-109.

14. Паук М. І. Туристично-рекреаційний сектор в Україні: стан та перспективи розвитку / М.І. Паук // Актуальні питання фінансово-економічного розвитку держави та регіонів: Матеріали наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених 20-21 червня 2014 р. м. Київ. – С. 91-92.

15. Паук М. І. Державна підтримка регіонального розвитку в туристично-рекреаційному секторі / М.І. Паук // Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток міжнародних економічних відносин: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 4-5 липня 2014 р. м. Львів. – С. 65-67.

АНОТАЦІЯ

Паук М.І. Управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі Закарпатської області. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2015.

У дисертації обґрунтовано сутність, форми та методи інвестиційних процесів в туристично-рекреаційному комплексі; досліджено теоретичні основи інвестиційних процесів як об'єктивної передумови забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності регіональних систем; систематизовано методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону.

Здійснено ретроспективний аналіз інвестиційних процесів в регіоні; проведено дослідження інвестиційний потенціал та перспективи розвитку туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області; здійснено оцінку інвестиційних проектів туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області.

V 018 506

ОНАХТ

Обґрунтовано організаційно-економічний механізм взаємодії державно-приватних органів влади, шляхом поєднання завдань у сфері залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс регіону; вдосконалено механізм залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс через регіональний туристично-інформаційний центр; запропоновані рекомендації щодо ефективного залучення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс Закарпатської області.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, інвестиційний потенціал, туристично-рекреаційний комплекс, регіональний розвиток.

АННОТАЦИЯ

Паук М.И. Управление инвестиционными процессами в туристско-рекреационном комплексе Закарпатской области. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата экономических наук за специальностью 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2015.

В диссертации обоснована сущность, формы и методы инвестиционных процессов в туристско-рекреационном комплексе; исследованы теоретические основы инвестиционных процессов как объективной предпосылки обеспечения устойчивого развития и конкурентоспособности региональных систем; систематизированы методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности туристско-рекреационного комплекса региона.

Развитие инвестиционных процессов играют важную роль в создании благоприятных условий для развития туристско-рекреационного комплекса, по той причине, что от их объемов и структуры зависят динамика развития туристско-рекреационного рынка; его финансово-экономические показатели; структурное соотношение развития рынка туристско-рекреационных услуг (пропорциональность развития гостиниц, санаториев, домов отдыха, транспорта, сетей питания, связи); общая конъюнктура туристско-рекреационного спроса и предложения в территориальном аспекте (конкурентная среда); качественные характеристики объектов и субъектов туристско-рекреационной индустрии в будущем; пропускная способность, производственные мощности и емкость туристско-рекреационных объектов.

Осуществлен ретроспективный анализ инвестиционных процессов в регионе; проведено исследование инвестиционный потенциал и перспективы развития туристско-рекреационного комплекса Закарпатской области; осуществлена оценка инвестиционных проектов туристско-рекреационного комплекса Закарпатской области.

Важной задачей сферы инвестирования является обеспечение экономической оценки будущих результатов. Посчитав фактические отклонения показателей объемов прямых иностранных инвестиций с расчетными оценочными значениями за 2013 г., определили точный способ построения прогноза, которым и лег в основу предсказания показателя прямых иностранных инвестиций в экономику Закарпатской области на конец 2014 и

2015 годов с обеспечением верификации полученных данных. Таким образом, проведенный ретроспективный анализ объемов прямых иностранных инвестиций в экономику Закарпатской области позволил обосновать их прогнозное значение с обеспечением верификации полученных данных. Таким образом, обоснованное ожидаемое значение объемов прямых иностранных инвестиций на конец 2014 года составляет 453896,6 тыс. долл. США, а на конец 2015 года составляет 478 988 тыс. долл. США.

Обоснованы организационно-экономический механизм взаимодействия государственно-частных органов власти, сочетая в сфере привлечения инвестиций в туристско-рекреационный комплекс региона; усовершенствован механизм привлечения инвестиций в туристско-рекреационный комплекс через региональный туристско-информационный центр; предложены рекомендации по эффективному привлечению инвестиций в туристско-рекреационный комплекс Закарпатской области.

Разработан организационно-экономический механизм взаимодействия государственно-частных органов власти, сочетая в сфере привлечения инвестиций в туристско-рекреационный комплекс региона, для эффективного сотрудничества между органами государственной власти, органами местного самоуправления, частным сектором и институтами гражданского общества, в достижении существенных сдвигов в управлении инвестиционными процессами в регионе.

Предложен механизм привлечения инвестиций в туристско-рекреационный комплекс путем развития региональных туристско-информационных центров. Исследования показали, что для создания условий роста конкурентоспособности туристско-рекреационного бизнеса, повышение его инвестиционной привлекательности, необходимо расширение сети туристско-информационных центров в регионах. Основными задачами которых являются: информационное обеспечение туристов и субъектов туристско-рекреационного бизнеса; улучшается качество туристической продукции и качество туристско-рекреационных услуг региона; проводится планирование, организация, мотивирование, мониторинг и контроль, регулирование туристических, информационных и финансовых потоков; представление интересов членов организации на выставках как в Украине, так и за рубежом; улучшение инвестиционного климата региона

Предложенные рекомендации по повышению уровня инвестирования в туристско-рекреационном секторе Закарпатской области, должны осуществляться в контексте реализации туристско-рекреационной политики государства, оптимизации системы управления туристско-рекреационной сферы; обеспечение оптимальной среды устойчивого развития туристско-рекреационной сферы; инновационного подхода к управлению конкурентоспособностью регионального и национального туристско-рекреационного продукта; просветительской деятельности и научно-образовательного обеспечения устойчивого развития туристско-рекреационной сферы; формирования туристско-рекреационного имиджа региона.

Для привлечения иностранных инвесторов в туристско-рекреационный комплекс Закарпатской области необходимо развивать связи в сфере трансграничного сотрудничества путем реализации совместных проектов. Развитие трансграничного сотрудничества в туристско-рекреационной сфере, поможет решению общих проблем и способствовать социально-экономическому развитию соседних регионов. Такой тип двустороннего сотрудничества является существенным фактором улучшения межгосударственного климата, а также действенным средством ликвидации диспропорций в экономическом и социальном развитии. Трансграничное сотрудничество в туристско-рекреационной сфере приведет к увеличению заинтересованности у потенциальных партнерах готовых к сотрудничеству, что будет эффект в привлечении большего количества инвестиций. Таким образом, проекты будут иметь влияние на функционирование пограничных зоны соседних государств и принесут ощутимую пользу жителям на двух сторонах границы.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный процесс, инвестиционный потенциал, туристско-рекреационный комплекс, региональное развитие.

SUMMARY

Pauk M.I. Management of investment processes in tourist – recreation complex of Transcarpathian region. – Manuscript.

Dissertation for getting the degree of candidate of economic sciences, speciality 08.00.05 – development of productive forces and regional economy. – Odessa National Academy of food technologies, Odessa, 2015.

In the dissertation is grounded the essence, forms and methods of investment processes in tourist - recreation complex; are investigated theoretical bases of investment processes as an objective prerequisites for the sustainable development and competitiveness of regional systems; are systemized methodological approaches to evaluation of investment attractiveness of tourist - recreation complex of the region.

Retrospective analysis of investment processes of the region is made; is researched the investment potential and development prospects of tourist-recreational complex of Transcarpathian region; is carried out the assessment of investment projects of tourist-recreation complex of Transcarpathian region.

Is grounded organization-economic mechanism of interaction between state and private authorities, through a combination of tasks in the sphere of attracting of investments into the tourist-recreation complex of the region; mechanism of investments attracting into the tourist-recreational complex through the regional tourist information centre is improved; are proposed recommendations as for effective investments into tourist-recreation complex of Transcarpathian region.

Key words: investments, investment process, investment potential, tourist-recreation complex, regional development.